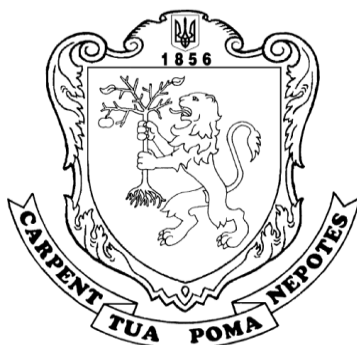

**ЛЬВІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ
ФАКУЛЬТЕТ УПРАВЛІННЯ, ЕКОНОМІКИ ТА ПРАВА
КАФЕДРА ЕКОНОМІКИ**

**СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«ЕКОНОМІЧНИЙ РИЗИК»**

1. Профіль дисципліни

<i>Кафедра економіки</i>	Рівень вищої освіти – другий (магістерський) рівень Ступінь вищої освіти – магістр Галузь знань – 05 Соціальні і поведінкові науки Спеціальність – 051 Економіка Освітня програма – Економіка Кількість кредитів – 3 – 90 год. Дні занять – відповідно до розкладу. Форма навчання – денна, заочна Компонент освітньої програми – вибіркова Консультації – відповідно до графіка навчального процесу. Мова викладання – українська.
---------------------------------	--

2. Інформація про викладача

Викладач	К.е.н., доцент Березівський Зіновій Петрович
Профайл викладача	https://lnup.edu.ua/uk/kafekonomik2020/kolektfakekonomik20?id=4049
Контактна інформація	masterzenik@ukr.net

АНОТАЦІЯ

Програма вивчення навчальної дисципліни "Економічний ризик" складена для підготовки студентів спеціальності 051 "Економіка" ОС "Магістр".

В умовах ринкової економіки, коли підприємства здобувають самостійність як суб'єкти господарської діяльності, особливу актуальність здобуває формування в студентів системи знань сутності економічних ризиків, методів їх оцінки і мінімізації. Адже саме їм, майбутнім фахівцям у сфері економіки підприємства та підприємницької діяльності, стануть у пригоді знання щодо того, як чітко організувати діяльність підприємства в умовах невизначеності та постійних змін у навколишньому ринковому середовищі.

Навчальна дисципліна "Економічний ризик" забезпечує систему теоретичної підготовки студентів, що в свою чергу дозволить підвищити рівень професійних знань та набути в процесі навчання практичних навичок.

МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Метою навчальної дисципліни "Економічний ризик" є опанування теоретичних та методологічних основ ідентифікації ризику та управління ним, а також набуття практичних навичок вимірювання ступеня ризику та вибору способу його зниження.

Завданням навчальної дисципліни "Економічний ризик" є визначення потенційних та існуючих ризиків у діяльності підприємства в сучасних умовах господарювання; розширення й поглиблення знань якісних і кількісних особливостей економічних процесів з урахуванням економічних ризиків;

ОРГАНІЗАЦІЯ НАВЧАННЯ

Основними видами навчальних аудиторних занять, під час яких здобувачі вищої освіти отримують необхідні знання, є лекції та практичні заняття. В межах робочого часу викладач може проводити консультації для здобувачів вищої освіти.

При викладанні лекційного матеріалу передбачено поєднання таких форм і методів навчання, як лекції у формі бесіди, розповіді, пояснення, диспуту та лекції у формі ілюстрування і демонстрування за допомогою мультимедійних пристроїв.

Лекція у формі бесіди, розповіді, пояснення, диспуту дозволяє привернути увагу здобувачів вищої освіти до найбільш важливих питань теми лекції, винести на обговорення дискусійні питання та визначити у процесі діалогу особливості сприйняття навчального матеріалу здобувачами вищої освіти.

Лекція у формі ілюстрування і демонстрування за допомогою мультимедійних пристроїв – це візуальна форма подачі лекційного матеріалу з розгорнутим або коротким коментуванням візуальних матеріалів, що переглядаються за допомогою мультимедійних технічних засобів. Ці дві форми лекцій можуть бути поєднані.

При проведенні практичних занять передбачене виконання практичних

робіт у формі вирішення ситуативних завдань (кейсів) і тестів, проведення ділової гри, заслуховування усних відповідей, доповідей, а також рефератів та демонстрація презентацій, які підготовлені як індивідуальні завдання за темою самостійного вивчення дисципліни.

Здобувачі вищої освіти працюють з друкованим чи надісланим їм в електронній формі інформативним матеріалом, або з інформацією в мережі Інтернет.

Здобувачі вищої освіти можуть здійснювати наукові дослідження шляхом написання та опублікування наукових статей, тез доповідей на конференціях, круглих столах та наукових семінарах.

ПОЛІТИКА КУРСУ («ПРАВИЛА ГРИ») В АУДИТОРНИЙ ЧАС

Вивчення навчальної дисципліни передбачає роботу в колективі. Студенти під час лекційних занять ведуть конспект з відповідної теми. Під час заняття або ж в кінці лектор ставить питання, веде діалог з аудиторією для кращого засвоєння теоретичного матеріалу.

Лекції і практичні заняття можуть проводитися з використанням сервісу ZOOM.US. Також викладач і студенти можуть спілкуватись через електронну пошту, Viber, Telegram, інші доступні засоби комунікації. В разі потреби може використовуватись Форум як форма спілкування викладача й студентів у дистанційному (віддаленому) навчанні. Кожний форум присвячений будь-якій проблемі або темі. Модератор форуму (мережевий викладач) реалізує дискусію чи обговорення, стимулюючи питаннями, повідомленнями, новою цікавою інформацією. Середовище в аудиторії є дружнім, творчим, відкритим до конструктивної та доброзичливої критики. Усі завдання, передбачені програмою, мають бути виконані у встановлений термін. Якщо здобувач вищої освіти відсутній з поважної причини, він/вона презентує виконані завдання під час самостійної підготовки на консультації викладача. Під час роботи над завданнями не допустимо порушення академічної доброчесності.

РЕЗУЛЬТАТИ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ

Після вивчення навчальної дисципліни здобувачі другого (магістерського) ступеня вищої освіти здобувають такі **компетентності**:

Інтегральна компетентність (ІК):

Здатність визначати та розв'язувати складні економічні задачі та проблеми, приймати відповідні аналітичні та управлінські рішення у сфері економіки або у процесі навчання, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій за невизначених умов та вимог.

Загальні компетентності (ЗК відповідно до освітньої програми спеціальності «Економіка»):

ЗК1. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).

ЗК2. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК5. Здатність працювати в команді.

ЗК8. Здатність проводити дослідження на відповідному рівні.

Спеціальні компетентності (фахові) (СК відповідно до освітньої програми спеціальності «Економіка»):

СК1. Здатність застосовувати науковий, аналітичний, методичний інструментарій для обґрунтування стратегії розвитку економічних суб'єктів та пов'язаних з цим управлінських рішень.

СК8. Здатність оцінювати можливі ризики, соціально-економічні наслідки управлінських рішень.

У результаті вивчення навчальної дисципліни "Економічний ризик" здобувачі другого (магістерського) ступеня вищої освіти повинні засвоїти такі **результати навчання** (відповідно до освітньої програми):

ПРН2. Розробляти, обґрунтовувати і приймати ефективні рішення з питань розвитку соціально-економічних систем та управління суб'єктами економічної діяльності.

ПРН4. Розробляти соціально-економічні проекти та систему комплексних дій щодо їх реалізації з урахуванням їх цілей, очікуваних соціально-економічних наслідків, ризиків, законодавчих, ресурсних та інших обмежень.

ПРН5. Дотримуватися принципів академічної доброчесності.

ПРН7. Обирати ефективні методи управління економічною діяльністю, обґрунтовувати пропонувані рішення на основі релевантних даних та наукових і прикладних досліджень.

ПРН9. Приймати ефективні рішення за невизначених умов і вимог, що потребують застосування нових підходів, методів та інструментарію соціально-економічних досліджень.

ПРН11. Визначати та критично оцінювати стан та тенденції соціально-економічного розвитку, формувати та аналізувати моделі економічних систем та процесів.

ПРН12. Обґрунтовувати управлінські рішення щодо ефективного розвитку суб'єктів господарювання, враховуючи цілі, ресурси, обмеження та ризики.

ПОРЯДОК ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Відпрацювання пропусків занять – студент, який пропустив заняття, самостійно вивчає матеріал, за наведеними в силабусі літературними джерелами, виконує розв'язок завдань та надає викладачеві в час, відведений для консультацій.

Підсумкова модульна оцінка - є сумою оцінок, отриманих студентом за виконання практичних завдань, вирішення тестових завдань та написання контрольних робіт. Максимальна модульна оцінка становить 100 балів (підсумковий контроль – залік).

Можливе проведення семестрового іспиту здійснюється у формі тестування в системі Moodle.

Критерії оцінювання знань студентів визначенні у **Положенні про критерії оцінювання ЛНУП**.

За рішенням засідання кафедри студент може бути додатково оцінений за участь у наукових конференціях, підготовку наукових публікацій, участь у

Всеукраїнських конкурсів наукових студентських робіт, Всеукраїнських олімпіадах за спеціальністю, виконання досліджень тощо.

Політика оцінювання – передбачає дотримання принципів доброчесності та студентоцентрованого підходу.

Академічна доброчесність - дотримання Положення про академічну доброчесність у ЛНУП». Доступний за посиланням:

<http://lnau.edu.ua/lnau/index.php/uk/navchchas/zagalpolog.html>

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ТЕМА 1. РИЗИК ЯК ЕКОНОМІЧНА КАТЕГОРІЯ

Поняття ризику. Види втрат. Об'єкти ризику. Об'єктивна, *суб'єктивна* об'єктивно-суб'єктивна сторони ризику. Джерела виникнення ризику. Поняття економічного ризику. Складові поняття “економічний ризик”. Теорії пояснення сутності ризику. Характерні риси поняття “ризик”, Умови виникнення ризику. Класифікація факторів виникнення економічного ризику за масштабами впливу. Класифікація за критерієм можливості ідентифікації ризиків та подальшого управління. Класифікація за характером походження. Класифікація за характером впливу.

ТЕМА 2. КЛАСИФІКАЦІЯ ТА ДЖЕРЕЛА РИЗИКІВ

Інноваційна функція ризику. Захисна функція ризику. Регулятивна функція ризику. Аналітична функція ризику. Джерела економічного ризику. Чинники класифікації ризиків. Види ризиків. Комерційний ризик. Виробничий ризик. Фінансовий ризик. Інвестиційний ризик. Інноваційний ризик. Підприємницький ризик. Господарський ризик. Бізнес-ризик. Ринковий ризик.

ТЕМА 3. СИСТЕМНИЙ АНАЛІЗ РИЗИКУ В ЕКОНОМІЦІ ТА ПІДПРИЄМНИЦТВІ

Класична теорія ризику. Неокласична теорія ризику. Послідовність аналізу ризику. Основні риси ризикованої ситуації. Якісний аналіз ризику. Кількісний аналіз ризику. Групи ризикотвірних чинників.

ТЕМА 4. ПОНЯТТЯ НЕВИЗНАЧЕНОСТІ ТА ВИДИ ВТРАТ В УМОВАХ НЕВИЗНАЧЕНОСТІ І РИЗИКУ

Поняття невизначеності. Класифікація невизначеності. Види втрат в умовах невизначеності і ризику. Втрати у виробничому підприємстві. Втрати в комерційному підприємстві. Втрати у фінансовому підприємстві.

ТЕМА 5. СУБ'ЄКТИ РИЗИКУ ТА НЕОБХІДНІСТЬ УРАХУВАННЯ ЇХ СПЕЦИФІКИ

Суб'єкти ризику. Базові види підприємства. Ризики виробничих підприємств. Ризики банків. Ризики страхових компаній. Ризики учасників ринку цінних паперів. Ризики виробничих підприємств.

ТЕМА 6. ПСИХОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ПРИЙНЯТТЯ ЕКОНОМІЧНИХ РІШЕНЬ В УМОВАХ НЕВИЗНАЧЕНОСТІ ТА РИЗИКУ

Внутрішні чинники психологічних зрушень. Зовнішні чинники психологічних зрушень. Парадокс Алле. Теорія перспективи. Асиметрія прийняття рішення. Когнітивні спотворення.

ТЕМА 7. ОСНОВИ РИЗИК-МЕНЕДЖМЕНТУ

Ризик-менеджмент. Етапи розвитку ризик-менеджменту. Парадигми ризик-менеджменту. Основні завдання ризик-менеджменту. Механізм управління ризиками. Основні принципи ризик менеджменту. Функції ризик-менеджменту. Стратегія ризик-менеджменту. Стандарти ризик-менеджменту.

ТЕМА 8. УПРАВЛІННЯ ЕКОНОМІЧНИМИ РИЗИКАМИ

Управління ризиками. Політика ризику. Стадії управління ризиками. Складові управління ризиками. Стратегія управління ризиками. Методи управління ризиками.

ТЕМА 9. ЕКОНОМІЧНІ МЕТОДИ ЗНИЖЕННЯ РИЗИКУ

Прийоми зниження ризику. Здобуття додаткової інформації для управління ризиками. Диверсифікація ризиків. Лімітування ризику. Самострахування ризиків. Переваги та недоліки самострахування. Страхування ризиків. Переваги та недоліки страхування. Хеджування.

ТЕМА 10. СПРИЙНЯТТЯ РИЗИКУ

Теорія особистості й особистісного зростання А. Маслоу. Класифікація аспектів сприйняття ризику. Асиметрія сприйняття ризику. Соціальне підсилення ризику. Механізм неадекватних оцінок ймовірностей за А. Тверським і Д. Каннеманом.

ТЕМА 11. КІЛЬКІСНИЙ АНАЛІЗ РИЗИКУ

Методи кількісного аналізу ризику. Аналіз ризику. Метод аналогій. Аналіз чутливості (вразливості). Аналіз ризику методами імітаційного моделювання. Аналіз ризику можливих збитків. Наслідки кількісного аналізу ризику.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Нормативно-правові акти

Конституція України : Закон України від 28.06. 996 р. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0020700-95>

Земельний кодекс України № 2768-III від 25.10.2001. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2768-14>.

Господарський кодекс України : Кодекс від 16.01. 2003 р. № 436-IV. URL : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/436-15>

Про вищу освіту. Закон України № 1556-VII від 01.07.2014. URL : <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>

Про Антимонопольний комітет України: Закон України. URL : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/3659-12>

Про захист від недобросовісної конкуренції: Закон України. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/236/96-%D0%B2%D1%80#Text>

Про захист економічної конкуренції: Закон України. URL :: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2210-14#Text>

Про природні монополії: Закон України. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1682-14#Text>

Про інвестиційну діяльність: Закон України. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1560-12#Text>

Цивільний кодекс України від 16.01.2003 № 435-IV. База даних «Законодавство України» ВР України. URL : <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15>

Основна література

1. Балджи М. Д. Економічний ризик та методи його вимірювання. Навчальний посібник. Харків: Промарт, 2015. 300 с.
2. Васильєва Т. А., Леонов С. В., Кривич Я. М. Економічний ризик: методи оцінки та управління : навч. посібн. Суми: ДВНЗ “УАБС НБУ”, 2015. 208 с.
3. Кігель В.Р. Ризикологія: теоретичні основи та прикладні задачі, моделі і методи: Навчальний посібник для студентів економічних спеціальностей. К.: Міленіум, 2017. 230 с.
4. Кондрашихін А. Б. Теорія та практика підприємницького ризику: навчальний посібник. К.: Центр учбової літератури, 2016. 224 с.
5. Мороз В. М., Мороз С. А. Ризик-менеджмент: навч. посібник. Харків: НТУ «ХП», 2018. 140 с
6. Посохов І. М. Управління ризиками у підприємстві : навчальний посібник Харків: НТУ «ХП», 2015. 220 с.
7. Стешенко О. Д. Ризикологія: Навч. посібник. Харків : УкрДУЗТ, 2019. 180 с

Додаткова література

1. Артими-Дрогомирецька З. Б. Економічний ризик: Навчальний посібник. К.: Центр учбової літератури, 2013. 316 с
2. Балджи М. Д., Карпов В. А., Ковальов А. І. Обґрунтування господарських рішень та оцінка ризиків : навчальний посібник. Одеса : ОНЕУ, 2013. 670 с.
3. Вовк В. М., Зомчак Л. М. Оптимізаційні моделі економіки: навч. посібник. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2014. 320 с.
4. Гринчуцька В. Моделювання ризиків в економіці та бізнесі. Тернопіль: ТНТУ імені І. Пулюя, 2014. 88 с.
5. Гуменюк В. Я., Міщук Г. Ю., Олійник О. О. Управління ризиками: навч. посіб. Рівне : НУВГП, 2009. 156 с.
6. Кучеренко В. Р., Карпов В. А., Карпов А. В. Економічний ризик та методи його вимірювання: Навчальний посібник. Одеса, 2011. 200 с.

7. Berezivskyy Z. P., Berezivska O. Y. Economic risk management system at the enterprise in the convention of the COVID-19 pandemic. *International scientific journal «Grail of science»*. 2021. № 4. P. 57-58.

Інформаційні ресурси:

1. Бібліотечно-інформаційні ресурси – книжковий фонд, періодика та фонди на електронних носіях бібліотеки ЛНУП, державних органів науково-технічної інформації, наукових, науково-технічних бібліотек та інших наукових бібліотек України.

2. Електронні інформаційні ресурси мережі Інтернет:

1. Офіційний сайт Президента України. [online] Доступно: <http://www.president.gov.ua/>

2. Офіційний сайт Верховної Ради України. [online] Доступно: <http://www.zakon.rada.gov.ua/>

3. Офіційний сайт Урядового порталу. [online] Доступно: <http://www.kmu.gov.ua/>

4. Офіційний сайт Міністерства економіки України. [online] Доступно: <http://www.me.gov.ua/>

5. Офіційний сайт Державної служби статистики України. [online] Доступно: <http://www.ukrstat.gov.ua/>

6. Офіційний сайт Журналу «Урядовий кур'єр». [online] Доступно: <http://www.ukurier.gov.ua/>

7. Офіційний сайт Національної бібліотеки України ім. В.І. Вернадського. [online] Доступно: <http://www.nbu.gov.ua/>

8. Офіційний сайт Львівської національної бібліотеки України ім. В. Стефаника. [online] Доступно: <http://www.lsl.lviv.ua/>

9. Міжнародний центр перспективних досліджень. [online] Доступно: <http://icps.com.ua/>

10. Всесвітній економічний форум. [online] Доступно: <https://www.weforum.org/>